

Eylül 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

Terör

15. Madde (olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma)

Belirli istisnai hallerde¹ Devletin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki bazı yükümlülüklerini tek taraflı olarak askıya almasını (istisna) sağlayan bu hüküm, bazı üye Devletler tarafından terör bağlamında kullanılmıştır.

AİHM'nin baktığı bu istisnalarla ilgili davalar

Lawless – İrlanda Davası, 01.07.1961 (AİHM'nin bu konudaki ilk kararıdır)

Dava, Kuzey İrlanda ile bağlantılı bir terör eylemi sonrasında 1957 yılında İrlanda tarafından getirilen bir istisna ile ilgili idi. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) üyesi olduğundan şüphelenilen başvuran, 1957 yılının Temmuz- Aralık ayları arasında İrlanda Cumhuriyeti topraklarında bir askeri tutukevinde mahkeme önüne çıkarılmaksızın tutulduğunu iddia etmekteydi.

7. Madde (kanunsuz ceza olmaz) ihlal edilmemiştir.

İrlanda – Birleşik Krallık Davası, 18.01.1978

Dava, Birleşik Krallık'ın Kuzey İrlanda üzerindeki hakimiyetine ilişkin olarak 1970'lerin başında getirdiği ve sonrasında bazı defalar yenilediği istisna ile ilgili idi.

Brannigan ve Mc Mride – Birleşik Krallık Davası, 25.05.1993

Dava, Birleşik Krallık'ın Kuzey İrlanda ile ilgili olarak 1989'da getirdiği istisnayla ilgili idi.

Aksoy – Türkiye Davası, 18.12.1996

Dava, Türk Hükümetinin ülkenin güneydoğusunda güvenlik güçleri ile terör örgütü PKK (Kürdistan İşçi Partisi) arasındaki çatışmalar bağlamında getirdiği istisnalarla ilgili idi.

A. ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası, 19.02.2009

¹ "Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeciler Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir."

Dava, Birleşik Krallık'ın ABD'de meydana gelen 11 Eylül terör saldırıları sonrasında 2001 yılında getirdiği bir istisna ile ilgili idi.

1. Tutuklu teröristler (terör şüphelileri)

"Şahısların olağanüstü şartlarda teslim edilmesi" ile ilgili derdest davalar

Al-Nashiri – Polonya Davası (no. 28761/11)

10.07.2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Yemen kökenli Suudi Arabistan vatandaşı olan başvuran, El Kaide'nin en üst düzey simalarından biri kabul edilmektedir. Başvuran, 2000 yılında *USS Cole* zırhlısına ve 2002 yılında Fransız bandıralı sivil petrol tankeri *MV Limburg*'a yönelik terörist saldırılarda bulunma suçlamasıyla Küba'da bulunan ABD'ye ait Guantanamo Körfezi Deniz Üssünde tutulmaktadır. Başvuran Ekim 2002'de Dubai'de (Birleşik Arap Emirlikleri) yakalandığını ve CIA'ya teslim edildiğini, birisi Polonya'da olmak üzere gizli tutukevlerinde kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir.

2. Madde (yaşam hakkı), 3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6. Madde (adil yargılanma hakkı), 8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı).

Nasr ve Ghali – İtalya Davası (no. 44883/09)

22.11.2011 tarihinde tebliğ edilmiştir.

İtalya'da siyasi sığınmacı statüsüne sahip Mısır vatandaşı başvuran İmam Abu Omar, kaçırılarak Mısır'a götürüldüğünü ve ardından aylar boyunca gizli bir yerde insanlık dışı koşullarda tutulduğunu iddia etmektedir. Abu Omar'ın karısı olan ikinci başvuran, kocasının başına gelenler konusunda İtalyan makamlarının kendisini belirsizliğe mahkum ettiğinden şikayetçidir.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6. Madde (adil yargılanma hakkı), 8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı).

El Masri – Yugoslavya Davası (no. 39630/09)

28.09.2010 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Lübnan kökenli Alman vatandaşı başvuran, Makedon polisi tarafından Aralık 2003'te tutuklandığını, 23 gün Üsküp'te bir otelde hapsedildiğini, terör örgütleriyle olduğu iddia edilen bağlantısı konusunda sorgulandığını, ardından CIA ajanlarına teslim edildiğini, CIA tarafından özel bir uçakla Afganistan'a götürüldüğünü ve Mayıs 2004'e kadar Afganistan'da tutulduğunu iddia etmektedir.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı), 8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 10. Madde (ifade özgürlüğü) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı).

Kötü muamele

15. Madde, bazı tedbirlere hiçbir acil durumda dahi başvurulamayacağı konusunda açıktır. Örneğin, 3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) hiçbir istisna kabul etmeyen mutlak bir haktır.

Amin ve Ahmed – Birleşik Krallık Davası – DERDEST DAVA

10.07.2012 tarihinde tebliğ edilmiştir

Başvuranlar 2004 yılında Pakistan'da yakalanarak tutuklanmış, Birleşik Krallık'a sınırdışı edilmiş ve teröre karıştıkları gerekçesiyle bu ülkede yargılanarak mahkum edilmişlerdir. Başvuranlar, tutuklulukları sırasında Pakistanlı yetkililerden işkence gördüklerinden, işkence gördüklerini bilen İngiliz ajanlarının da işkence suçuna iştirak etmiş olduklarından şikayetçidirler. Başvuranlar ayrıca Birleşik Krallık'ta haklarında açılan ceza davasında bazı unsurların kamu yararı gerekçesiyle kendilerine gösterilmediğinden bahisle bu davanın adil olmadığından şikayetçidirler.

3. Madde (işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı ve etkili soruşturma yapılmaması)

6. Maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı)

Frérot – Fransa Davası

12.6.2007

Önceden "Action Directe" adlı aşırı sol bir silahlı örgüt üyesi olan başvuran, 1995 yılında adam öldürme ve silahlı soygun da dahil çeşitli suçlardan mahkum olduğu 30 yıl hapis cezasını çekerken cezaevinde tutulduğu dönemde defaatle soyularak arandığından şikayetçi idi.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 6. Maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı), 8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

Ramirez Sanchez – Fransa Davası

04.07.2006

"Çakal Carlos" olarak bilinen ve 1970'lerde dünyanın en tehlikeli teröristi nazarıyla bakılan başvuran, terör suçlarından mahkum olduktan sonra 8 yıl hücre tecridinde tutulduğundan şikayetçi idi.

Hücre tecridinde geçirilen süre bakımından 3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmemiştir.

Fransız hukukunda başvuranın tecrit halinin devamına ilişkin karara itiraz edecek bir kanun yolu bulunmaması nedeniyle 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

Öcalan – Türkiye Davası

12.05.2005

Dava, PKK'nın eski lideri olup Türk topraklarının bir bölümünün Türkiye'den koparılmasına yönelik faaliyetler nedeniyle idam cezasına çarptırılan Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye götürülme ve tutulma koşulları ile ilgili idi.

İdam cezası adil yargılanma şartlarında verilmediğinden 3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmiştir.

5. Maddenin 4. fıkrası (tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında mahkeme tarafından ivedilikle karar verilmesi hakkı) ve 5. Maddenin 4. fıkrası (5. Maddenin 3. fıkrası (özgürlüğünden mahrum bırakılan kişinin derhal hâkim önüne çıkarılma hakkı) ihlal edilmiştir.

6. Maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı) tek başına ve ayrıca 6. Maddenin 3(b) (savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı) ve 3(c) (kendi seçeceği müdafinin yardımından yararlanma hakkı) fıkrasıyla bağlantılı olarak ihlal edilmiştir.

Martinez Sala – İspanya Davası

2.11.2004

AİHM İspanyol makamlarının, başvuruların 1992 yazında, Barselona Olimpiyat Oyunlarının hemen öncesinde terör suçlarıyla bağlantılı bir soruşturma kapsamında polis gözetimine alındıkları sırada kötü muameleye maruz kaldıkları iddiaları ile ilgili etkili bir resmi soruşturma yürütmediklerine karar vermiştir.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmiştir.

3. Madde (soruşturma) ihlal edilmemiştir.

Aksoy – Türkiye Davası

18.12.1996

Başvuran özellikle 1992 yılında PKK teröristlerine yardım ve yataklık ettiği şüphesiyle tutuklanmasının kanuna aykırı olduğundan ve işkence gördüğünden ("Filistin askısı", yani çırılçıplak soyulup ellerin arkadan bağlanması ve kollardan asılma) şikayetçi idi.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı), ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

İrlanda – Birleşik Krallık Davası

18.01.1978

Birleşik Krallık makamları Ağustos 1971 – Aralık 1975 arasında Kuzey İrlanda'da bir dizi "yargısız" yakalama, gözaltı ve tutuklama işlemi gerçekleştirmişlerdir. Dava, İrlanda Hükümetinin bu tedbirlerin kapsamı ve uygulanmasına ve bilhassa terör eylemleriyle bağlantılı olarak tutulanlara karşı psikolojik sorgulama (duvara yaslama, yüzünü başlıkla kapatma, gürültüye maruz bırakma ve uykudan, yemekten ve sudan mahrum bırakma gibi) tekniklerine başvurulmasına ilişkin şikayeti ile ilgili idi.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmiştir.

5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı) veya 14. Madde (ayrımcılık yasağı) ihlal edilmemiştir.

Teröristlerin/terör şüphelilerinin iade / sınırdışı edilmesi

Bireyin bir başka devlette kötü muamele göreceği konusunda gerçek bir risk söz konusu ise bu bireyin o devlete gönderilmemesi yükümlülüğü mutlaktır; kişinin suçu veya davranışı ne olursa olsun, iade veya sınırdışı edilmesindeki kamu yararının gönderildiği yerde kötü muameleye maruz kalma riskinden daha önemli olduğu iddia olunamaz.

Babar Ahmad ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası (başvuru no. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 ve 67354/09)

10.04.2012 – KESİNLEŞMEMİŞTİR

Aswat dışında bütün başvuranlar davanın Büyük Daireye havale edilmesini talep etmişlerdir; halen Büyük Daire heyetinin kararı beklenmektedir.

Dava, uluslararası terörist oldukları iddia edilen, Birleşik Krallık'ta tutuklanan ve Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmeyi bekleyen Babar Ahmad, Haroon Rashid Aswat, Syed Tahla Ahsan, Mustafa Kamal Mustafa (daha çok Abu Hamza ismiyle tanınmaktadır), Adel Abdul Bary ve Khaled Al-Fawwaz ile ilgili idi.

AİHM oybirliğiyle:

- Ahmad, Ahsan, Abu Hamza, Bary ve Al-Fawwaz'ın ABD'ye iade edilmeleri halinde konacakları ADX Florence'deki (ABD'de bir maksimum güvenli cezaevi) tutulma koşullarının 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali anlamına gelmeyeceğine,

- iade edilmeleri durumunda muhtemel ceza sürelerinin 3. Maddenin ihlali anlamına gelmeyeceğine hükmetmiştir.

AİHM, Aswat'ın şizofreni hastalığının ve Broadmoor Hastanesine yatırılmasının ADX'te tutulmasını etkileyecek herhangi bir etken oluşturup oluşturmadığını tespit etmek amacıyla, taraflardan daha fazla bilgi ve belge talep ederek Aswat'ın başvurusunun incelenmesini ertelemiştir.

AİHM ayrıca karar kesinleşene kadar veya başvuru taraflarının birinin veya her ikisinin davanın Büyük Daireye havale edilmesi talebinde bulunmasına değin, (AİHM İçtüzüğü'nün 39. Maddesi uyarınca) Birleşik Krallık'ın uygulamasını talep etmiş olduğu geçici tedbiri sürdürmesine ve başvuranları iade etmemesine karar vermiştir.

Omar Othman – Birleşik Krallık Davası

17.01.2012

(Abu Qatada adıyla da tanınan) başvuran Omar Othman, gıyabında farklı terör suçlarından mahkum edildiği Ürdün'e sınır dışı edilmesi kararına karşı başvuruda bulunmuştur. AİHM, Birleşik Krallık Hükümetinin Ürdün Hükümetinden aldığı diplomatik güvencelerin Othman'ın korunması için yeterli olduğuna ve bu nedenle kötü muamele riski bulunmadığına, dolayısıyla Othman'ın Ürdün'e sınır dışı edilmesi durumunda 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlalinin söz konusu olmayacağına hükmetmiştir. Ancak AİHM, Othman Ürdün'de yeniden yargılanırken işkence ile alınmış ifadesinin kabul edilmesi yönünde gerçek bir risk bulunması nedeniyle 6. Maddenin (adil yargılanma hakkı) ihlalinin söz konusu olacağına karar vermiştir. Bu dava, AİHM'nin **bir sınır dışı etme işleminin 6. Maddenin ihlali anlamına geleceğine hükmettiği ilk dava** idi. Bu karar, işkenceyle elde edilen delillerin adil yargılanmayı imkansız kıldığı yönündeki uluslararası konsensüsü yansıtmaktaydı. AİHM ayrıca başvuranın sınır dışı edilmesi halinde 13. (etkili başvuru hakkı) ve 5. Maddenin (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlalinin söz konusu olmayacağına hükmetmiştir.

H.R. – Fransa Davası

22.09.2011

Dava, Fransa'da terör suçlarından mahkum edilen başvuranın Cezayir'e iade edilmesi durumunda kötü muameleye maruz kalacağı iddiası ile ilgili idi.

Başvuranın Cezayir'e iade edilmesi durumunda 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali söz konusu olacaktır.

Beghal – Fransa Davası

06.09.2011

Dava, Fransa'da terör faaliyetlerinden mahkum edilen başvuranın Cezayir'e iade edilmesi durumunda özellikle 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) hilafına kötü muamele riskine maruz kalacağı iddiası ile ilgili idi.

Başvuru reddedilmiştir (AİHM, başvuran hakkındaki ceza davasının ve tutukluluk halinin devam etmesi nedeniyle sınırdışı edilmesinin artık mümkün olmadığını kaydetmiştir. Bu nedenle, başvuranın 3. Madde kapsamında mağdur olması söz konusu olmayacaktır).

Daoudi – Fransa Davası

03.12.2009

Cezayir vatandaşı başvuran, El Kaide ile bağlantılı bir radikal İslamcı grubu çökertme operasyonu kapsamında tutuklanmış ve ABD'nin Paris Büyükelçiliğine yönelik bir intihar saldırısı hazırlığında bulunmaktan mahkum edilmiştir.

Başvuranın Cezayir'e sınırdışı edilmesi durumunda 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali söz konusu olacaktır.

Saadi – İtalya Davası

28.02.2008

Başvuranın (2005 yılında terör örgütüne üyelikten gıyabında 20 yıl hapis cezasına mahkum edildiğini iddia ettiği) Tunus'a sınırdışı edilmesi durumunda 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali söz konusu olacaktır.

Shamayev ve Diğerleri – Gürcistan ve Rusya Davası

12.04.2005

Gelogayev'in Çeçenistan'daki savaşa iştirak etmiş bir terörist isyancı olduğu gerekçesiyle Rusya'ya iade kararının infazı durumunda 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali söz konusu olacaktır.

Chahal – Birleşik Krallık Davası

15.11.1996

AİHM, ulusal güvenlik gerekçesiyle sınırdışı edilmesine karar verilen ayrılıkçı Sih davasının savunucusu şahsın, Hindistan'a gönderilmesi halinde gerçek bir kötü muamele riskiyle yüz yüze olduğuna karar vermiştir (AİHM, Hint Hükümetinin verdiği güvencelerle tatmin olmamıştır).

Hindistan'a sınırdışı kararının uygulanması, 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlali anlamına gelecektir.

AİHM'nin, AİHM İçtüzüğü'nün 39. Maddesinin (geçici tedbirler) uygulanmasına yönelik kararına rağmen ilgili Devletin terör şüphelilerini iade/sınırdışı ettiği iki dava

Ben Khemais – İtalya Davası

24.02.2009

Dava, Tunus'ta terör örgütüne üyelikten gıyaben yargılanarak 10 yıl hapis cezasına mahkum edilen başvuranın aşırı İslamcılarının faaliyetlerindeki rolü nedeniyle Tunus'a sınır dışı edilmesi ile ilgili idi.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmiştir.

34. Madde (bireysel başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

Mamatkulov ve Askarov – Türkiye Davası

04.02.2005

Dava, ERK muhalefet partisine üye olup Özbekistan'da bir bomba patlatılmasından ve ülkenin Cumhurbaşkanı'na yönelik terör saldırısı girişiminde bulunmaktan şüpheli iki kişinin 1999 yılında Özbekistan'a iadeleri ile ilgili idi.

3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmemiştir.

34. Madde (bireysel başvuru hakkı) ihlal edilmemiştir.

5. Madde (özgürlük ve güvenlik hakkı) ile ilgili sorunlar**Kuvvetli şüphe**

5. Madde kapsamında kişinin yalnızca istihbarat toplama amacıyla sorgulanmak için tutulmasına izin verilmemektedir (en azından ilke olarak suç isnadı niyeti bulunmalıdır).

Murray – Birleşik Krallık Davası

28.10.1994

Başvuran, Geçici IRA adına para toplama şüphesiyle tutuklanmıştır.

O'Hara – Birleşik Krallık Davası

16.10.2001

Sinn Fein'in öndegelen üyelerinden biri, IRA tarafından işlenen bir cinayete karıştığı şüphesiyle yakalanmıştır.

Bu davalarda 5. Maddenin 1. fıkrası ihlal edilmemiştir. AİHM başvurularının terör suçları şüphesiyle tutuklanmalarının, terör faaliyetleriyle ilgili önceden planlanmış operasyonların bir parçası olduğunu ve toplanan deliller veya istihbarat ışığında hareket edildiğini, "makul şüphe veya kuvvetli gerekçe" standardına uygun hareket edildiğini kaydetmiştir.

Fox, Campbell ve Hartley – Birleşik Krallık Davası

30.8.1990

Başvuranlar, Kuzey İrlanda'da bir polis memuru tarafından kendisine tanınan terör şüphelilerini 72 saate kadar gözaltında tutma yetkisine istinaden tutuklanmışlardır (bu yetki sonradan kaldırılmıştır). AİHM yakalamaların nesnel ve "kuvvetli şüphe" temelinde yapıldığına ilişkin yeterli delil bulunmadığına hükmetmiştir.

5. Maddenin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

Yakalandıktan sonra derhal hâkim veya bir "başka kamu görevlisi" karşısına çıkarılma hakkı

Yakalanan kişi derhal bir hâkim veya başka bir kamu görevlisi karşısına çıkarılmalıdır; bu gereklilik yakalanma "ânı"ndan itibaren geçerlidir.

Brannigan – McBride – Birleşik Krallık Davası

25.5.1993

IRA şüphelilerinin Brogan davasına nazaran daha uzun bir süre tutulmaları ihlal teşkil etmemiştir, zira Birleşik Krallık 15. Madde kapsamında bir acil durum istisnası getirmişti (bkz. yukarıda 1. sayfa).

5. Maddenin 3. fıkrası ihlal edilmemiştir.

Brogan ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası

29.11.1988

Terör şüphelisi dört başvuran, Kuzey İrlanda'da polis tarafından gözaltına alınmışlar, 4 gün altı saat ila 6 gün arası bir süre devam eden sorguları sonrasında haklarında bir suç isnadı yapılmaksızın veya hâkim karşısına çıkarılmaksızın saliverilmişlerdir. AİHM "ivedilik" gereğinin 4 gün 6 saatlik veya daha uzun bir süreye uzatılamayacağına karar vermiştir.

5. Maddenin 3. fıkrası ihlal edilmiştir.

Süresiz tutulma

A. ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası

19.2.2009

Dava, Dışişleri Bakanlığı tarafından terör suçlarına karıştıkları şüphesi bulunduğu kaydedilen yabancıların yüksek güvenlikli koşullarda süresiz tutulmalarına olanak veren bir yasal rejim kapsamında tutulanların şikayetleri ile ilgili idi. AİHM başvuranların tutukluluklarının, 3. Madde kapsamında ele alınabilecek insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele sınırına ulaşmadığını kaydetmekle birlikte 5. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Zira, (Birleşik Krallık'tan ayrılmayı tercih eden Faslı ve Fransız başvuranlar dışındaki) başvuranlar sınırdışı etmek amacıyla tutulmamışlardır ve Lordlar Kamarasının kararında ifade edildiği üzere, terör şüphesiyle süresiz tutulmalarına imkan veren istisnai tedbirler, ülke vatandaşları ve yabancılar arasında gerekçelendirilemez bir ayrımcılığa yol açmıştır.

6. Madde (adil yargılanma hakkı) ile ilgili sorunlar

Derdest davalar

Ibrahim, Mohammed ve Omar – Birleşik Krallık Davası

22.05.2012 tarihinde tebliğ edilmiş ve kabul edilemez ilan edilmiştir

Başvuranlar, 21 Temmuz 2005 tarihinde Londra ulaşım sitemine başarısızlıkla sonuçlanan bir bombalama teşebbüsünden tutuklanmış ve yargılanmışlardır. Başvuranlar bilhassa yakalandıktan hemen sonra avukatları hazır bulunmadığı halde gerçekleştirilen emniyet sorgusuyla ilgili delillerin mahkemece kabul

edilmesinden şikayetçidirler.

6. Maddenin 1. ve 3(c) fıkrası (adil yargılanma hakkı)

Gulamhusein ve Tariq – Birleşik Krallık Davası

07.03.2012 tarihinde tebliğ edilmiştir

Başvuranlar terör faaliyetlerine karıştıkları şüphesiyle İçişleri Bakanlığındaki işlerinden çıkarılmışlardır. İşten çıkarma kararına karşı açtıkları dava görüldüğü esnada yalnızca sınırlı ifşaatta bulunmuş ve İş Mahkemesi Tariq'ın davasında özel bir müdafaa usulü uygulamıştır. Başvuranlar silahların eşitliği ilkesinin, duruşmaya katılma hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden şikayetçidirler.

6. Maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı)

Salduz – Türkiye Davası

27.11.2008

Başvuran, henüz reşit değilken PKK'nın cezaevindeki liderini desteklemek amacıyla düzenlenen bir gösteriye katıldığı ve bir köprüye yasadışı afiş astığı gerekçesiyle tutuklanmıştır. Başvurana sonradan PKK'ya yardım ve yataklık etme isnadında bulunulmuştur. Dava, başvuranın yaşa bakılmaksızın devlet güvenlik mahkemelerinin yetki çevresinde bulunan bir suçtan polis gözetiminde iken avukata erişme hakkının kısıtlanması ile ilgili idi.

6. Maddenin 3(c) (kendi seçeceği müdafinin yardımından yararlanma hakkı) fıkrası ve 6. Maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı) ihlal edilmiştir.

Heaney ve McGuinness – İrlanda Davası

21.12.2000

Dava, başvuranların ciddi terör suçlarına karıştıkları şüphesiyle gözaltına alınmalarının ardından susma hakkı ve kendini itham etmeme hakkı ile ilgili idi.

6. Madde (adil yargılanma hakkı) ihlal edilmiştir.

2. Terör kurbanları

Devletler, yetki çevrelerindeki herkesin terör eylemleri karşısında temel haklarını korumak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.²

Finogenov ve Diğerleri – Rusya Davası ve Chernetsova ve Diğerleri – Rusya Davası

20.12.2011

Dava, Moskova'da bulunan "Dubrovka" tiyatrosunun 2002 Ekiminde ayrılıkçı Çeçenler tarafından ele geçirilmesi ve gaz kullanmak suretiyle teröristlerin bertaraf edilmesi ve rehinelere kurtarılması kararı ile ilgili idi.

² Bkz. Avrupa Konseyi "İnsan Hakları ve Terörle Mücadele" Rehberi.

Rehine krizini güç ve gaz kullanarak çözüme kavuşturma kararıyla ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin **2. Maddesi (yaşam hakkı) ihlal edilmemiştir**;

Kurtarma operasyonunun yeterince planlanmadan uygulanması konusunda Sözleşmenin **2. Maddesi ihlal edilmiştir**;

Yetkili mercilerin rehine operasyonunun planlanması ve uygulanmasında ihmallerinin bulunduğu ve rehinelere tıbbi destek verilmediği iddiaları ile ilgili olarak **2. Madde ihlal edilmiştir**.

İçyer – Türkiye Davası

12.01.2006

Başvuran, özellikle 8. Maddeye (özel ve aile hayatına ve konutuna saygı hakkı) ve 1 Numaralı Protokolün 1. Maddesine atıfla Türk makamlarının, bölgedeki terör faaliyetleri nedeniyle 1994 yılında boşalttıkları köyüne dönmesine izin vermediklerinden şikayetçi idi. Dava, Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun'la kurulan komisyona başvuru yolunun etkililiği ile ilgili idi.

Başvuru reddedilmiştir. AİHM Kanunda yeterli tazminat öngörüldüğünü ve başvuranın şu an köyüne dönmesine mani hiçbir durum olmadığını kaydetmiştir. Bu kapsamda, köye dönüşlerle ilgili yaklaşık 1500 dava, AİHM'nin bu kararı ışığında kabul edilemez ilan edilmiştir.

3. Terörün önlenmesi

Devletler tarafından terörle mücadele konusunda alınan bütün tedbirlerde insan hakları ve hukukun üstünlüğü gözetilmeli; hiçbir keyfiliğe, ayrımcı veya ırkçı muameleye yol verilmemelidir ve bu tedbirler gereği gibi denetlenmelidir.

Nefsi veya başkasını müdafaa amacıyla güç kullanma (2. Madde)

2. Maddenin 2. fıkrası kapsamında güç kullanımı ancak "mutlak zorunlu" ise meşrudur.

Armani da Silva – Birleşik Krallık Davası (no. 5878) – DERDEST DAVA

28.09.2010 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Dava, Londra metrosuna intihar saldırısı düzenleyen bir şahısla karıştırılarak vurulan bir Brezilya vatandaşı ile ilgilidir.

Özellikle **2. Madde (yaşam hakkı)**

McCann ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası

27.09.1995

Üzerlerinde uzaktan kumandalı bomba infilak düzeneği bulunduğundan şüphelenilen Geçici IRA'ya mensup üç kişi Cebelitarık'ta Özel Hava Kuvvetleri askerleri tarafından vurularak öldürülmüştür. İhlal vuku bulmuştur; zira operasyonun şüphelilerin ölümüyle neticelenmeyecek biçimde planlanması ve yürütülmesi mümkündür.

2. Madde (yaşam hakkı) ihlal edilmiştir.

Siyasal partilerin kapatılması (11. Madde)

Herri Batasuna ve Batasuna – İspanya Davası

Etxeberria ve Diğerleri – İspanya Davası

Henrritarren Zerrenda – İspanya Davası

30.06.2009

İlk dava, ETA terör örgütüyle bağlantılı oldukları gerekçesiyle kapatılan Herri Batasuna ve Batasuna partileri ile ilgili idi.

AİHM başvuruların projelerinin "demokratik toplum" kavramına muhalif olduğunu ve İspanya demokrasisi için ciddi bir tehdit oluşturduğunu kaydetmiştir.

11. Madde (toplama ve dernek kurma özgürlüğü) ihlal edilmemiştir.

İkinci ve üçüncü dava, yasadışı ilan edilerek kapatılan siyasi partilerdeki (özellikle Herri Batasuna ve Batasuna partileri) faaliyetleri nedeniyle başvurulara seçimlerde aday olma yasağı getirilmesi ile ilgili idi.

Bilhassa 1 Numaralı Protokolün 3. Maddesi (serbest seçim hakkı), 10. Madde (ifade özgürlüğü) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmemiştir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi – Türkiye Davası

30.01.1998

Dava, Türkiye Birleşik Komünist Partisinin (TBKP) ve kapatılması ve yöneticilerinin başka herhangi bir partide benzer görevlerde bulunmalarının yasaklanması ile ilgili idi. AİHM bilhassa TBKP'nin Türkiye'deki terör sorunlarından sorumlu olduğuna ilişkin bir delil bulunmadığından bahisle partinin kapatılmasının "demokratik bir toplumda zorunlu" olmadığına karar vermiştir.

11. Madde (toplama ve dernek kurma özgürlüğü) ihlal edilmiştir.

Benzer davalar

Sosyalist Parti ve Diğerleri – Türkiye Davası

25.5.1998

Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP) – Türkiye Davası

8.12.1999

Yazar, Karataş, Aksoy ve Halkın Emek Partisi (HEP) – Türkiye Davası

9.4.2002

İfade özgürlüğü sorunları (10. Madde)

(Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun) iki kabul edilemezlik kararı

Brind – Birleşik Krallık Davası

9.5.1994 tarihinde kabul edilemez ilan edilmiştir.

Davalar, başvuruların 10. Maddeye atıfla, IRA gibi terör örgütlerini temsil eden veya destekleyen kişilerle ilgili röportajlara/haberlere veya bu kişilerin söyleyecekleri her türlü söze kısıtlama getiren kararlara/tebliğlere ilişkin şikayetleri ile ilgili idi. İlk davada Komisyon, şikayete konu kararın ulusal güvenliğin korunması, suç ve kargaşanın önlenmesi amacına uygun olduğuna,

ikinci davada ise röportajların seslendirilmesinde bir oyuncunun sesinin kullanılması şartının sınırlı bir müdahale teşkil ettiğine karar vermiştir.

Purcell ve Diğerleri – İrlanda

16.4.1991 tarihinde kabul edilemez ilan edilmiştir

Ürper ve Diğerleri – Türkiye Davası

20.10.2009

Dava, başvuranların terör örgütü propagandası yaptıkları gerekçesiyle çıkardıkları gazetenin yayın ve dağıtımının durdurulmasına ilişkin şikayetleri ile ilgili idi.

10. Madde ihlal edilmiştir.

Benzer davalar

Gözel ve Özer – Türkiye Davası

06.07.2010

Turgay ve Diğerleri – Türkiye Davası

15.06.2010

Leroy – Fransa Davası

2.10.2008

Karikatür sanatçısı başvuran, 11 Eylül 2001 saldırıları üzerine çizdiği bir eserle terörü hoş gösterdiği gerekçesiyle mahkum edildiğinden şikayetçi idi.

10. Madde (ifade özgürlüğü) ihlal edilmemiştir.

Falakaoğlu ve Saygılı – Türkiye Davası

19.12.2006

Dava başvuranların, Devlet görevlilerini terör örgütlerine hedef gösteren yazılar yayımladıkları gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanununa dayanılarak mahkum edilmelerine ilişkin şikayetleri ile ilgili idi.

10. Madde (ifade özgürlüğü) ihlal edilmiştir.

Ekin Derneği – Fransa Davası

17.7.2001

Dava, Bask kültürü üzerine bir kitabın dağıtımına yasak getirilmesi ile ilgili idi. AİHM kitabın içeriğinde şiddete veya bölücülüğe kışkırtıcı hiçbir şey bulunmadığını ve başvuranın ifade özgürlüğüne yönelik bu müdahalenin "demokratik bir toplumda zorunlu" olmadığını kaydetmiştir.

10. Madde (ifade özgürlüğü) ihlal edilmiştir.

Özel hayata müdahale teşkil eden tedbirler (8. Madde)

NADA – İsviçre Davası (no. 10593/08)

12.09.2012 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, bir kişinin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından El Kaide ve Taliban ile mücadele çerçevesinde alınan kararlar temelinde "kara liste"ye alınması ve bunun sonucunda kendisine bir dizi kısıtlama uygulanması ile ilgili idi.

8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir.

AİHM, İsviçre'nin Güvenlik Konseyi kararlarının bağlayıcılığına istinat etmektense kendi takdir hakkı çerçevesinde bu yaptırımları başvuranın bireysel durumuna uyarlayacak olası bütün tedbirleri almalı idi. İsviçre ihtilafı görünen uluslararası yükümlülükleri uyumlaştıramadığı için 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmedilmiştir.

Gillan ve Quinton – Birleşik Krallık Davası

12.01.2010

Dava, Birleşik Krallık'ta 2000 tarihli Terör Yasasının 44-47. Maddeleri gereğince polise bireyleri makul suç şüphesi olmaksızın durdurma ve arama yetkisi verilmesi ile ilgili idi.

8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edilmiştir.

Klass ve Diğerleri – Almanya Davası

6.09.1978

Dava, beş Alman avukatın Almanya'da yetkili mercilere yazışmalarını ve telefon görüşmelerini sonradan kendilerine haklarında alınan bu tedbirlere ilişkin bilgi vermeksizin takip etme yetkisi tanıyan mevzuattan şikayetleri ile ilgili idi. AİHM, son derece gelişmiş casusluk ve terörizm biçimlerine dikkat çekerek gizli teknik takibe olanak sağlayan mevzuatın istisnai koşullarda ulusal güvenlik adına ve/veya kargaşa ya da suçun önlenmesi amacıyla "demokratik bir toplumda zorunlu" olduğunu kaydetmiştir.

8. Madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edilmemiştir.

4. MÜTEFERRİK

Sabanchiyeva ve Diğerler Davası (no. 38450) – DERDEST DAVA

Kasım 2008'de kabul edilemez ilan edilmiştir

Dava, yetkili mercilerin terörist olduğu iddia olunan şahısların cesetlerini yakınlarına teslim etmemeleri ile ilgilidir.

Bilhassa 3. Madde (işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı)

Basın İrtibat: Tracey Turner-Tretz

+33 (0)3 90 21 42 08

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)